

Emissiereductie vanuit riool is vaak maatwerk

'Emissiereductie - waarom?' luidde de titel van de workshop die NVA-programmagroep 2 (verzameling en transport afvalwater) op 8 oktober hield bij Nelen en Schuurmans te Utrecht. Veel meer dan de vraag waaróm emissies uit het rioolstelsel gereduceerd moeten worden, ging het echter om de vraag hóe, waarbij een aantal werkwijzen met hun voor- en nadelen geïnventariseerd werd. Doel hiervan was te komen tot een basis waarmee in de toekomst een nieuwe strategie ontwikkeld kan worden voor emissiereductie vanuit de riolering. Tot slot werd in de workshop ook een aantal kennishiaten genoemd die wellicht aanleiding vormen voor nieuw onderzoek door STOWA en Stichting RIONED.

Aanleiding voor het organiseren van de workshop was dat de twee beleidsinstrumenten (de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor) die vanuit de riolering een bijdrage kunnen leveren aan een betere waterkwaliteit, (bijna) zijn afgerond. De basisinspanning voor de riolering bestaat uit een emissiereductie van 50 procent (ten opzichte van het referentieniveau). Bij het waterkwaliteitsspoor gaat het om het verbeteren van de kwaliteit van het ontvangende water. Hoewel beide beleidsinstrumenten formeel ten einde lopen, vormen zij in Nederland nog steeds de basis van emissiereducerende maatregelen. Hiermee rijst de vraag of vanuit de riolering de emissie nog verder moet worden teruggedrongen en op welke manier dit dan eventueel moet gebeuren.

Tijdens de NVA-workshop werd deze vraag onder leiding van gespreksleider Wouter Stapel groepsgewijs besproken en werd tevens bediscussieerd hoe bepaald wordt op welke plekken nog maatregelen nodig zijn om waterkwaliteitsdoelstellingen te bereiken. De antwoorden bleken zeer divers.

Binnen waterschappen en gemeenten worden verschillende methodes/werkwijzen gehanteerd:

- rekenmethodes voor het bepalen van de waterkwaliteit/Tewor (Toetsingsmodel voor de effecten op de Waterkwaliteit van Overstorten uit Rioolstelsels - een hulpinstrument voor het beoordelen van de toelaatbaarheid van lozingen uit gemengde rioolstelsels);
- knelpuntenanalyse;
- overstortfrequentie (afhankelijk van het ontvangende water de overstortfrequentie bepalen);
- metingen (om te bepalen of een probleem bestaat met betrekking tot de waterkwaliteit ter plekke);
- ecoscan (bepalen huidige situatie op basis van ecologische aspecten);
- workshop (bepaling knelpunten met overleg tussen gemeente en waterschap);
- bronnenanalyse (welke bronnen emitteren het meeste naar het oppervlaktewater?).

De aanwezigen hadden een duidelijke voorkeur voor bronnenanalyses en metingen. Meerdere methodes kunnen naast elkaar worden gebruikt.

Om de voor- en nadelen van de verschillende methodes te kunnen beoordelen, werden vier groepen gemaakt die elk één of twee methodieken uitwerkten. In de aansluitende plenaire sessie bleek dat hoewel alle

methodieken waardevolle bijdragen leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit, er niet één als dé oplossing gezien kon worden. In de praktijk blijkt emissiereductie en waterkwaliteitsverbetering vaak maatwerk te zijn en werken de verschillende methodieken niet onder alle omstandigheden even goed. Ook moeten doelen gerelateerd zijn aan de ondervonden problematiek én haalbaar zijn. Bij waterkwaliteits- en/of ecologische problemen in het ontvangende oppervlaktewater is het van belang goed te analyseren wat de oorzaken zijn om zo uiteindelijk de juiste maatregel(en) te kunnen selecteren. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse kan daaraan bijvoorbeeld een bijdrage leveren. Hiermee wordt bepaald of de ambities haalbaar en betaalbaar zijn. Het is tevens een geschikt instrument om het bestuur te overtuigen van de gekozen maatregelen en de te nemen beslissingen.

Om te komen tot emissiereductie en verbetering van de waterkwaliteit moet allereerst worden vastgesteld of het gaat om het verbeteren van de waterkwaliteit in ecologisch of chemisch opzicht. Om straks te kunnen bepalen of het doel ook daadwerkelijk is bereikt, is het uiteraard belangrijk om eerst de huidige situatie goed te analyseren en te omschrijven. Vervolgens moet gekeken worden welke instrumenten ter beschikking staan om te bepalen of het doel wel of niet is bereikt.

Het resultaat van de middag was een processchema met daarin de volgende stappen: doel vaststellen, nulsituatie vastleggen, knelpunten inventariseren, oorzaken benoemen, maatregelen opstellen, keuze uit die maatregelen en de evaluatie.

Het vaststellen van de relaties tussen oorzaak en knelpunt bleek lastig, evenals tussen maatregel en effect. Met name voor overstorten is dit extra lastig. Overstorten komen over het algemeen maar enkele keren per jaar voor en metingen in oppervlaktewater en riolering tijdens overstorten zijn schaars. Over hoe om te gaan met de onzekerheden met betrekking tot het effect van bepaalde maatregelen, verschilden de meningen. De één vond dat je je moet beperken tot de maatregelen die weliswaar niet de belangrijkste zijn, maar waarvan je wel zeker weet wat het effect is, terwijl de ander aangaf dat niet bewezen is dat afkoppelen altijd een goed effect op de waterkwaliteit heeft, maar dat dit niet moet leiden tot minder vaak afkoppelen. De meeste aanwezigen beaamden uiteindelijk dat onzekerheid over het effect van een

maatregel niet moet leiden tot het niet uitvoeren van maatregelen.

Uiteindelijk leverde de workshop drie eindconclusies op, namelijk dat emissiereductie vanuit de riolering doelen nodig heeft, dat relaties tussen waterkwaliteits- en/of ecologisch problemen onbekend of lastig zijn in te schatten en dat onzekerheden niet mogen leiden tot niets doen.

STOWA en Stichting RIONED gaven aan te overwegen of ze de genoemde kennishiaten gaan gebruiken om ingediende onderzoeken in het juiste kader te plaatsen en het nut en de noodzaak van de onderzoeken te bepalen.

Rioolpersleidingen uit zeedijk verwijderd

Waterschap Noorderzijlvest heeft drie niet meer gebruikte persleidingen uit de zeedijk bij Delfzijl verwijderd. Vanwege de veiligheid moest het werk klaar zijn vóór het begin van het stormseizoen: 1 oktober.

Elke vijf jaar wordt gecontroleerd of de zeedijk het water nog goed kan tegenhouden. Bij de controle van 2004 werd een deel van de dijk bij Delfzijl als een mogelijk zwak punt voor de toekomst aangemerkt. Het ging daarbij om de plaats waar drie rioolpersleidingen de zeedijk kruisten.

Voor het verwijderen van de voormalige persleidingen moest het waterschap voor iedere persleiding een flink gat in de dijk maken. Vanwege de veiligheid werd de dijk maar op één locatie tegelijk doorgebroken. Dit gebeurde steeds binnen een tijdelijke zomerstormkering.

Het verwijderen van de rioolpersleidingen uit de zeedijk (foto: Henk Landlust).

